

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Laura Gashi

Humanitära interventionens internationella definition

-En analys av det kontroversiella undantaget från FN-stadgans allmänna våldsförbud

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Peter Gottschalk

Termin: VT 2015

Innehållsförteckning

Summary.....	1
Sammanfattning.....	2
Förkortningar	3
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte	5
1.3 Metod och material.....	5
1.4 Forskningsläget	6
1.5 Uppsatsens disposition	6
2. Bakgrund	8
2.1 Internationell våldsanvändning	8
2.2 Humanitär intervention.....	9
2.2.1 Humanitära interventionens framväxt	9
3. Humanitära interventionens definition	11
3.1 Statspraxis gällande humanitära interventionen	15
3.1.1 Indiens intervention i Östra Pakistan.....	15
3.1.2 Vietnams intervention i Kambodja	16
3.1.3 Tanzanias intervention i Uganda	16
3.1.4 NATOs åtgärder i Serbien	16
4. FN-stadgan och säkerhetsrådet.....	17
4.1 Kapitel VII i FN-stadgan	17
4.2 Skyldighet att skydda	18
4.3 Kapitel VIII i FN-stadgan	19
4.4 Statspraxis	19
4.4.1 Irak år 1990	20
4.4.2 Somalia år 1991.....	20
4.4.3 Rwanda år 1994	21
4.4.4 Haiti år 1994.....	21
5. Rätten till självförsvar.....	22
5.1 Skydd av egna medborgare	23
5.1.1 Statspraxis gällande rätten att skydda egna medborgare	24
6. Diskussion och analys	25
7. Slutsats.....	29
Käll- och litteraturförteckning.....	30

Summary

Human rights have become more central to international law. The obligation to maintain these rights are sometimes against the principal of non-intervention. The analysis of the intervention is hampered by different definition of the term.

Experts in public international law and state practice has delimited and defined the humanitarian intervention differently and this study analyses these different definitions. This study focuses on international jurists' definition of the humanitarian intervention in relationship to state practice. Then my study describes the exemptions laid down in the UN-charter from the absolute prohibition on the use of the force between states.

In order to increase the understanding of the humanitarian intervention and the exceptions that intervention usually gets confused with, I have chosen to first present a historical background to the intervention, mention the exceptions that are confused with the intervention and finally outline for the exceptions. My study focuses on chapter VII, VIII and article 51 in the UN-charter since these often are confused with the humanitarian intervention. Above all my study also present the Security Council part in the international peace and security. State practice within each area is treated in this study because of its importance of the creation of international law.

Delimitation of state practice has been based on cases that are of importance to the humanitarian intervention as well as cases that demonstrated the difficulty of clarifying this.

Further, this study describes the consequences of the humanitarian interventions unclear guidelines and explains the difference between humanitarian intervention and other UN-charter exceptions. The result of this study shows that experts in public international law and state practice define the humanitarian intervention differently. Important issues about the definition, such as if a humanitarian intervention requires authorization, which citizens shall be rescued with actions and finally where the line goes before an intervention can take place are unanswered questions.

Sammanfattning

De mänskliga rättigheterna har blivit allt mer centrala i den internationella rätten. Skyldigheten att upprätthålla dessa rättigheter står ibland mot icke-interventionsprincipen och analysen försvåras av en oenhetlig definition av begreppet.

Folkrättsjurister och statspraxis har avgränsat och definierat interventionen olika och denna studie analyserar för dessa. Den här studien fokuserar på folkrättsjuristers definition av den humanitära interventionen i förhållande till statspraxis. Sedan redogörs för de FN-stadgade undantagen från det allmänna våldsförbudet i stadgan.

För att öka förståelsen för den humanitära interventionen och de undantag som interventionen brukar sammanblandas med har jag valt att först ge en historisk bakgrund till interventionen, nämna undantagen som blandas ihop med interventionen och slutligen redogöra för undantagen. Min studie fokuserar på kapitel VII, VIII samt art 51 i FN-stadgan eftersom dessa brukar blandas ihop med den humanitära interventionen. Framför allt lyfter min studie fram säkerhetsrådets roll i den internationella freden och säkerheten. Statspraxis inom respektive området behandlas i studien eftersom denna är viktig i skapandet av internationell rätt.

Avgränsningen av statspraxis har gjorts utifrån de fall som är av betydelse för den humanitära interventionen samt fall som visat på svårigheterna med att klarlägga denna.

Vidare redogör denna studie för konsekvenserna av den humanitära interventionens diffusa riktlinjer och en förklaring av skillnaden mellan humanitär intervention och andra FN-stadgade undantag beskrivs. Resultatet av denna studie visar på att den humanitära interventionen definieras olika av folkrättsexperter samt statspraxis. Viktiga frågor om definitionen, såsom om en humanitär intervention kräver en auktorisering, vilka medborgare som skall undsättas med aktioner samt graden av kränkningar som skall ha ägt rum för en intervention förblir obesvarade.

Förkortningar

FN	Förenta Nationerna
NATO	North Atlantic Treaty Organization
UNDP	United Nations Development Programme
HDR	Human Development report
ICISS	International Commission on Intervention and State Sovereignty
DUPI	Danmarks utrikespolitiska institut
UNAMIR	The United Nations Assistance Mission i Rwanda

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Den internationella rätten återger åtskilliga folkrättsliga principer som är nödvändiga för det internationella samarbetet. En av de mest centrala normerna i folkrätten är det allmänna våldsförbudet som återges i art 2(4) FN-stadgan. Medlemsstaterna skall i första hand alltid lösa konflikter med fredliga medel och så långt som möjligt inte riskera den internationella freden och säkerheten. Användning av våld i mellanstatliga relationer strider mot icke-inblandningsprincipen och de finns två viktiga undantag från art 2(4). Det ena undantaget är den stadgade rätten till självförsvar och det andra undantaget är säkerhetsrådets auktorisering av åtgärderna. En annan viktig princip inom folkrätten är respekten för alla staters suveränitet och till detta tillkommer rättigheter och skyldigheter av olika slag. Varje suverän stat har territoriell överhöghet över sitt territorium, rättigheter och skyldigheter gentemot sina medborgare samt en självstyranderätt. Folkrätten har således en stadgad rätt vad gäller staternas icke-inblandning i andra suveräna staters angelägenheter men en och annan gång sker det att en suverän stat kränker de mänskliga rättigheterna i sin statsutövning. Förkämpar för mänskliga rättigheter har gripit in i länder som själva inte kan upprätthålla de mänskliga rättigheterna eller när länder själva kränker de mänskliga rättigheterna. Det problematiska i detta har framförallt varit när dessa åtgärder inte har lagligt stöd i FN-stadgan, så kallad humanitär intervention. Den humanitära interventionens omtvistade karaktär beror på det militära ingripandets stridande mot de grundläggande folkrättsliga principerna i motsats till begreppets legitima goda syfte. Militärt ingripande i en annan suverän stat har länge genomgått en livlig diskussion och den stora framväxten av de mänskliga rättigheterna efter det andra världskriget har ibland varit bakgrunden till inledandet av en humanitär intervention. Spänningen mellan alla staters suveränitet och rätten att skydda de mänskliga rättigheterna gör rätten till humanitär intervention ett problematiskt område vars förutsättningar är svåra att definiera. Åtskilliga

folkrättsexperter har inte alltid definierat den humanitära interventionen enhetligt och det är inte helt lätt att avgöra när det talas om en humanitär intervention.

1.2 Syfte och frågeställning

Den humanitära interventionen är aktuell i dagens politiska situation då flertal väpnade konflikter pågår världen över. Syftet med denna uppsats är att klargöra för hur den humanitära interventionen definieras internationellt genom att se vilka undantag interventionen blandas ihop med, vad som bör ändras med interventionen samt konsekvenserna av den humanitära interventionens definition. Mina frågeställningar är följande:

- *Hur definieras den humanitära interventionen internationellt?*
- *Vilka ändringar bör ske i den humanitära interventioners doktrin?*
- *Vad är skillnaden mellan den humanitära interventionen och de andra FN-stadgande undantag från det allmänna våldsförbudet?*
- *Vilka konsekvenser får den humanitär intervention internationellt?*

Av utrymmesskäl har jag vidare valt att återge endast de viktigaste debatterna inom området för att sedan kunna ta ställning till rättsläget för den humanitära interventionen. Interventionens legitimitet och laglighet har diskuterats ambitiöst i den internationella rätten och är en intressant fråga men det finns inte tillräckligt med tid och plats för mig att redogöra för dessa.

1.3 Metod och material

Studiens främsta syfte är att definiera den gällande internationella rätten för humanitär intervention. För att besvara min frågeställning och utreda

rättsläget kommer en folkrättslig rättsdogmatisk metod att användas under arbetets gång. Jag kommer i mitt arbete använda mig av den folkrättsliga rättskälleläran för att beskriva den gällande rätten för humanitär intervention. Genom att tolka och systematisera, kommer undersökningen försöka klargöra begreppet humanitär intervention. Eftersom den rättsdogmatiska metoden många gånger riktar in sig på att återge gällande rätt så som den kommer till uttryck kommer även en argumentationsanalys användas för att lyfta upp olika aktörers och folkrättsjuristers definition av humanitär interventionen. Uppsatsens material kommer bestå av doktrin på området, resolutioner antagna enligt FN-stadgan, domstolsavgörande samt vetenskapliga artiklar av folkrättsliga författare på området. Uppsatsen utgör även en jämförande studie eftersom olika folkrättsexperters definitioner kommer att jämföras mot varandra och olika interventioner som är av humanitär karaktär kommer att ställas mot varandra. Statspraxis kommer även lyftas fram och jämföras med folkrättsjuristers teorier.

1.4 Forskningsläget

Information om humanitär intervention är omfattande och begreppet är omskrivet inom folkrätten. Rättsområdet har undersökts i stor utsträckning framförallt efter NATOs intervention i forna Jugoslaven. Många av de tidigare forskningarna redogör först för interventionens bakgrund och laglighet för att sedan ta ställning i argumentationen om en intervention är folkrättslig eller inte. Frågor såsom interventionens legalitet och/eller legitimitet har berörts av många framstående folkrättsexperter och sedvanerättens förändring har även den många gånger berörts.

1.5 Uppsatsens disposition

Under uppsatsens gång kommer först bakgrunden till den humanitära interventionen att beskrivas genom att jag först redogör för det allmänna våldsförbudet för att sedan kolla på den historiska bakgrunden till den humanitära interventionens framväxt. Det finns många framstående jurister

som har avgränsat och definierat den humanitära interventionen och min uppgift är att klargöra för dessa olika begreppsdefinitioner och avgränsningar. Det finns viktiga undantag från våldsförbudet i FN-stadgan och ibland sker en sammanblandning av dessa olika undantag. Därför skall jag även redogöra för undantagen som existerar i internationell rätt för att sedan utifrån dessa analysera var den humanitära interventionen passar in. Efter varje åtgärd som diskuteras kommer jag redogöra för statspraxis inom det området. Detta kommer bidra till att såväl teorier på området som staters agerande kommer redogöras för vilket är viktigt då dessa två inte alltid går hand i hand när det gäller den humanitära interventionen. Genom en motiverande analys kommer slutligen mina frågeställningar att besvaras.

2. Bakgrund

2.1 Internationell våldsanvändning

Icke-interventionsprincipen är en grundläggande princip i den internationella rätten och innebär att en annan suverän stat inte får inskränka annan stats territoriella integritet eller politiska oberoende. Principen kan hänföras till såväl självbestämmande rätten som suveränitetsbegreppet. Inom folkrätten brukar artiklarna 2(4) och 2(7) FN-stadgan åberopas när folkrättsjurister talar om icke-interventionsprincipen.¹ Principen om icke-intervention fick ytterligare fäste i internationell rätt via Friendly Relation Declaration.² Enligt deklARATIONEN strider all, direkt eller indirekt, inblandning i en annan stats suveränitet mot internationell rätt.

I art 2(4) FN-stadgan hittar vi det allmänna våldsförbudet. Art 2(4) FN-stadgan stadgar att ”Alla medlemmar skola i sina internationella förbindelser avhålla sig från hot om eller bruk av våld, vare sig riktat mot någon annan stats territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på annat sätt oförenligt med Förenta Nationens ändamål.”³ Art 2(4) kan läsas utifrån två perspektiv, det ena perspektivet gäller förbjudna medel och det andra gäller förbjudna mål. För att en analys av förbjudna medel skall kunna göras krävs en definition av begreppet våld. Vad det allmänna våldsförbudet menar med våld är militärt våld. Ekonomiska eller politiska åtgärder faller utanför förbudet. Våldet skall vidare även uppnå en viss intensitet och utläggning av minor vid annan stats gräns utgör enligt folkrätten våldsanvändning. I ICJ:s avgörande den 27 juni 1986 i målet Nicaragua v. United States of America (Nicaragua-målet) ansåg den internationella domstolen att ett stödjande av en väpnad oppositionell grupp utgör indirekt våld och att även detta skall falla under förbudet. Vad gäller målen har ett antal författare gjort gällande att våld som inte riktar sig mot en stats

¹ Bring, Mahmoudi & Wrange 2011, s.158.

² Malanczuk 1991, s.123.

³ Citat FN-stadgan.

territoriella integritet, politiska oberoende eller FN-stadgans ändamål är förenligt med FN-stadgan. Denna uppfattning är inte relevant för FN-stadgan eftersom all våld påverkar en annan stats territoriella och politiska oberoende som i sin tur leder till ett stridande mot FN-stadgans ändamål.⁴ Det allmänna våldsförbudet i FN-stadgan har en jus cogens status och är absolut obligatorisk i internationell rätt.⁵

FN-stadgans allmänna våldsförbud har två viktiga undantag. Det ena undantaget gäller kollektivt eller enskilt självförsvar enligt art 51 i FN-stadgan och det andra undantaget är åtgärder som godkänts av FN:s säkerhetsråd. Rätten till självförsvar och åtgärder som godkänts av säkerhetsrådet utgör de okontroversiella undantagen och har accepterats som undantag i folkrätten.⁶

2.2 Humanitär intervention

Humanitär intervention är ett kontroversiellt undantag från det allmänna våldsförbudet och det finns ingen allmän utbred princip om humanitär intervention inom folkrätten. Den humanitära interventionen brukar åberopas för att främja de mänskliga rättigheterna som är ett av de grundläggande målen i FN-stadgan. Förespråkare för humanitär intervention menar vidare att en sådan intervention skall ses som accepterad när det är på tal om en omfattande humanitär katastrof och interventionen är nödvändig, proportionerlig samt att den sker kollektivt det vill säga att man försöker få säkerhetsrådet att auktorisera åtgärden eller försöker få generalförsamlingens stöd.⁷

2. 2.1 Humanitära interventionens framväxt

Den humanitära interventionen kan härledas tillbaka till de stora

⁴ Bring, Mahmoudi & Wrange 2011, s.161-162.

⁵ Liderfalk 2012, s.35-36.

⁶ Bring, Mahmoudi & Wrange 2011, s. 162.

⁷ Bring, Mahmoudi & Wrange 2011, s. 167-168.

utvecklingarna i världen som skedde efter det kalla kriget. Efter Berlinmurens fall växte det fram nya hot mot den internationella freden och säkerheten. Den internationellt politiska situationen ledde till att allt fler konflikter gick från intranationell till internationell karaktär.⁸ Det kalla kriget ledde till ny politisk situation världen över. Den tidigare stats säkerheten, där staten var antingen den enda eller det primära referensobjektet, började byta fokus och individen blev mer och mer ett referensobjekt. De individ-centrerade säkerhetstankarna benämndes internationellt som *Human Security*⁹, inom svensk folkrätt har begreppet översatts till människors och individers säkerhet av bland annat folkrättsjuristen Ove Bring.¹⁰ Terminologin, människors och individers säkerhet brukades för första gången år 1994 av FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i sin rapport om mänsklig utveckling, *Human Development Report* (HDR). I HDR undersöktes de olika riskfaktorer som kunde äventyra den mänskliga utvecklingen.¹¹ Humanitär intervention har skildrats som den mest långtgående åtgärden för att upprätthålla människors och individers säkerhet.¹² Humanitär intervention är omdebatterad och frågan kvarstår om det finns en rätt att använda sig av en sådan intervention när det sker grava och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna i någon stat. Flertalet debatterna kan härledas till det faktum att den humanitära interventionen står i strid med det allmänna våldsförbudet i Art 2(4) FN-stadgan samtidigt som det i de internationella relationerna mellan staterna finns vissa etiska riktlinjer och principer som skulle kunna rättfärdiga en humanitär intervention. Även frågor om åtgärdens legitimitet och legalitet har lett till en genomgripande diskussion. Den humanitära interventionen, vars syfte är att säkerställa individens mänskliga rättigheter har många gånger ansetts ha en stark anknytning till begreppet människors och individers säkerhet men det är däremot ovisst hur stark koppling det finns

⁸ Amnéus & Svanberg-Torpman 2008, s. 329.

⁹ Von Tigerstrom 2007, s. 9-12.

¹⁰ <http://www.fn.se/om-oss/verksamhet/varldshorizont/tidigare-nummer/varldshorizont-nr-112-tema-skyldigheten-att-skydda/intervju-med-ove-bring/> (hämtat 2015-05-02).

¹¹ Amnéus & Svanberg-Torpman 2008, s.330-331.

¹² Amnéus & Svanberg-Torpman 2008, s.350.

mellan människors och individers säkerhet och humanitär intervention.¹³

De mänskliga rättigheterna är en internationell angelägenhet. Hur en stat behandlar sina medborgare faller inte alltid under en suverän stats territoriella överhöghet och kränkningar av de fundamentala mänskliga rättigheterna ger ibland andra stater en rätt att agera. Skyddet av individer ses som *erga omnes* förpliktelser och när denna norm står mot en annan viktig norm så som det allmänna våldsförbudet uppstår svårigheter i den internationella rätten.¹⁴

3. Humanitära interventionens definition

Den humanitära interventionen har inte alltid en självklar innebörd och åtgärden definieras olika i den internationella rätten. Begreppsdefinitionens variation eller bristen på någon form av begreppsdefinition leder till svårigheter att avgöra om en åtgärd skall uppfylla kriterierna för en humanitär intervention.

Den humanitära interventionen har definierats olika i litteraturen. Enligt folkrättsjuristen Brownlie ansåg majoriteten av folkrättsförfattarna under tidiga 1900-talet att det fanns en rätt till humanitär intervention. Under denna tid var definitionen väldigt vag och dess innebörd varierade. I doktrinen benämnde några den humanitära interventionen som en intervention för att frigöra en nation från en annan nations förtryck, andra såg interventionen som åtgärder för att förhindra förbrytelser och massaker medan några såg interventionen som en åtgärd för att förhindra tyranni samt för att förhindra extrem grymhet. Det fanns även jurister inom folkrätten som såg interventionen som ett sätt att stoppa religiösa förföljelser men även de som såg interventionen som ett sätt att intervensera i stater där den styrande makten var svag och kunde leda till anarki.¹⁵ Doktrinen om

¹³ von Tigerstrom 2007, s.91.

¹⁴ Falk 1996, s. 98.

¹⁵ Brownlie 1963, s. 338.

humanitär intervention så som den ovan definierades från tidiga 1900-t överlevde inte och en ny doktrin om den humanitära interventionen började växa fram. Den nya doktrinen om humanitär intervention fick sin framväxt efter det kalla kriget.¹⁶

En av anledningarna till den humanitära interventionens kontroversiella natur beror på oenigheterna i begreppets omfattning. Konceptet intervention har i litteraturen omfattat allt från politiska och ekonomiska sanktioner, blockader, diplomatiska åtgärder till militära interventioner. Den humanitära interventionen definieras däremot av ICISS som åtgärder av militära slag som vidtas i en annan suverän stat utan dess samtycke. Åtgärderna skall vara av humanitär eller skyddande karaktär.¹⁷ ICISS har valt att inte bruka definitionen humanitär intervention utan kallar åtgärderna för militär intervention med skyddande humanitära motiv.¹⁸

Författaren Beckman ger den humanitära interventionen benämningen väpnad intervention och menar att även om interventionen har som syfte att skydda de mänskliga rättigheterna, kränker man samtidigt de mänskliga rättigheterna på grund av våldet som brukas och väljer att inte använda sig av begreppet ”humanitär” intervention.¹⁹ Enligt författaren har begreppet fått olika innebörd i den internationella rätten och har innefattat allt från väpnade konflikter till diplomatiska åtgärder. Beckman betonar att det inte finns en specifik avgränsning av begreppet humanitär intervention. Enligt Beckman är det vidare viktigt att skilja på om en stat intervenerar i en annan stat för att skydda sina egna medborgare eller för att skydda den intervenerade statens medborgare. När en stat går in militärt i en annan suverän stat för att skydda sina egna medborgare menar Beckman att detta inte nödvändigtvis är på tal om en intervention. När en suverän stat däremot går in i en annan stats territorium för att skydda den intervenerade statens

¹⁶ Brownlie 2008, s.742-743.

¹⁷ ICISS (2001). The responsibility to protect, 1.37-1.38 §§.

¹⁸ ICISS (2001), The Responsibility to protect 1.39 §.

¹⁹ Beckman 2005, s.19.

medborgare kan vi tala om en intervention.²⁰ Författaren Beckman avgränsar vidare sin definition till de fall då en stat hotar om att använda militärt våld mot en annan suverän stat eller använder militärt våld mot en annan suverän stat utan giltigt samtycke från den angripna staten.²¹

Bring definierar humanitär intervention som ”...militära ingripanden i en annan stat för att värna om fundamentala mänskliga rättigheter- rätten till liv samt rätten till skydd från lemlästning, misshandel och tortyr”²². Enligt Bring sker en humanitär intervention med syftet att skydda en persongrupp som är utsatt i en annan stat eller för att rädda medborgare från statens eller terroristers våld. Intervention kan också ske via hot om våld med syfte att få den felaktiga staten till ett mer humant agerande gentemot sina medborgare. Enligt Bring råder det vidare oenighet om begreppet humanitär intervention endast skall omfatta de åtgärder som skall skydda medborgare i den stat där interventionen sker i eller om nationaliteten hos medborgarna inte skall ha någon betydelse. Äldre doktrin har förespråkade en nationalitetsinskränkning, där interventionen endast skall skydda medborgare från landet där interventionen ägt rum. Enligt Bring finns det fortfarande författare som anser att den humanitära interventionen skall reserveras för dessa fall. I doktrinen är det däremot numera vanligare att definiera den humanitära interventionen som en intervention för att skydda alla medborgare såväl medborgarna i den intervenerade staten som andra medborgare. Författaren Farer menar vidare att den humanitära interventionen skall som utgångspunkt innebära en undsättning av medborgare från den intervenerade staten men att en undsättning av egna medborgare ändå inte ska uteslutas.²³ Bowett menar vidare att det inte bör ske en sammanblandning av situationer där en stat intervenera i en annan stat för att skydda sina egna medborgare eller för att skydda den intervenerade statens medborgare. Enligt Bowett är skyddet för egna medborgare en del av självförsvarenderätten och skall inte blandas ihop med definitionen humanitär intervention. Den humanitära

²⁰ Beckman 2005, s. 23.

²¹ Beckman 2005, s. 24.

²² Citat Bring 2002, s. 126.

²³ Bring 2002, s. 126-127.

interventionen är enligt honom mer kontroversiell i jämförelse med rätten till självförsvar.²⁴

Danmarks Utrikespolitiska institut (DUPI) definierar i sin rapport ”Humanitarian Intervention: legal och politica Aspects” ,humanitär intervention som ”coercive action by states involving the use of armed force in another state without the consent of its government, with or without authorisation from the United Nations Security Council, for the purpose of preventing or putting to a halt gross and massive violations of human rights or international humanitarian law.”²⁵ Även Falk definierar en humanitär intervention som en aktion med skyddande humanitära motiv som antingen godkänns via FN-stadgan eller inte.²⁶ Falk påpekar det kontroversiella med att definiera en humanitär intervention som en aktion som antingen godkänts eller inte godkänns enligt FN-stadgan och menar att majoriteten av författarna i doktrinen har definierat interventionen på likande vis. Malanczuk är enligt Falk en företrädare för denna mer vida begreppsdefinition medan W.D Verwey, A.C Arend och R.J Beck inte ser en intervention som en humanitär intervention om ett godkännande enligt FN-stadgan existerar. Enligt Falk menar Verwey att en sammanblandning av åtgärder som godkänts av FN:s säkerhetsråd och humanitär intervention inte är att föredra. A.C Arend och R.J Beck menar detsamma.²⁷

Begreppet humanitär intervention har inte använts konsekvent. En del författare beskriver interventionen som en militär intervention utan säkerhetsrådets auktoritet, andra menar att även en auktoriserad militär intervention med humanitära syften skall inräknas i definitionen.²⁸ Enligt författaren Amnéus finns det inte en enhetlig definition på begreppet humanitär intervention, men formuleringarna är likartade. De olika benämningarna varierar beroende på om en auktorisering av säkerhetsrådet krävs, om interventionen endast får ske för att skydda den intervenerade

²⁴ Bring 2002, s.145.

²⁵ DUPI (1999) Humanitarian intervention: legal och politica Aspects, s.11.

²⁶ Falk 1996, s. 8-9.

²⁷ Falk 1996 s. 9.

²⁸ Amnéus 2008, s.310.

statens medborgare eller även de egna medborgarna. Oenighet har också rått gällande förutsättningarna för när en intervention skall ske och graden av kränkningar av de mänskliga rättigheterna som skall ha skett för att en humanitär intervention skall vidtas.²⁹

3.1 Statspraxis gällande humanitär intervention

Det är inte många fall där våldsanvändningen i en annan suverän stat har utgjort en humanitär intervention efter FN-stadgans tillkomst. De aktioner som många gånger har diskuterats som humanitära interventioner är Indiens intervention i östra Pakistan år 1971, Vietnams intervention i Cambodja åren 1978-1979 samt Tanzanias intervention i Uganda år 1979.³⁰ NATOs åtgärder år 1999 i Serbien är ett nyare exempel på humanitär intervention.³¹

3.1.1 Indiens intervention i östra Pakistan

År 1971 pågick ett inbördeskrig i Pakistan, där Västpakistan riktade militärt våld mot Östpakistan. Under denna period pågick grava kränkningar av de mänskliga rättigheterna och invånare från Pakistan flydde till Indien för att få skydd. Indien krävde att åtgärder skulle vidtas för att upprätthålla freden på området och i december år 1971 valde Indien att gå in med våld i Östrapakistan. Indien rättfärdigade sin militära aktion genom att hänvisa till en rätt till självförsvar på grund av de påstådda bombningar som Pakistan stått för på statens territorium samt på grund av flyktingströmmen till Indien som oroligheterna bidragit till. Indien menade även att Östpakistan invånare hade en rätt till självbestämmande och många folkrättsjurister ansåg att ett sådant uttalande pekade på att Indien definierade sin intervention som en humanitär intervention. Många stater ansåg att Indiens åtgärder i Pakistan inte var folkrättsliga och ansåg att våldsförbudet samt icke-interventionsprincipen skulle ha företräde framför de skyddande humanitära

²⁹ Amnéus 2008, s.310-311.

³⁰ Falk 1996, s.28.

³¹ Amnéus 2008, s 328.

motiven.³²

3.1.2. Vietnams intervention i Kambodja

Under åren 1978-1979 pågick ännu ett inbördeskrig, denna gång i Kambodja. Under denna period pågick grava kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det dröjde länge innan de Förenta staterna vidtog åtgärder för att stoppa kränkningarna som pågick och det var Vietnam som var först med att ingripa. I december år 1978 intervenerade Vietnam militärt i Kambodja för att stoppa kränkningarna och under denna period ansåg många stater att grava kränkningar av de mänskliga rättigheterna inte gav en annan stat rätt att intervensera i en annan suverän stats territoriella överhöghet.³³

3.1.3 Tanzanias intervention i Uganda

Regimen i Uganda utförde grava och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna i staten. År 1978 satte Tanzania stopp för dessa kränkningar genom en intervention i Uganda. Ugandas militär hade tidigare även använt våld mot Tanzanias territoriella överhöghet och åtgärderna i Uganda från Tanzanias håll legitimerades med hänvisning till självförsvaranderätten samt genom en humanitär intervention.³⁴

3.1.4 NATOs åtgärder i Serbien

Ett senare fall av humanitär intervention stod NATO för. År 1998 pågick en humanitär katastrof i regionen Kosovo. Rädslan för att en humanitär kris skulle äga rum gjorde så att säkerhetsrådet arbetade fram en resolution som skulle stoppa våldet som användes mot kosovo-albanerna. Situationen i Kosovo var enligt säkerhetsrådet ett hot mot den internationella freden och säkerheten och omedelbara åtgärder skulle vidtas för att stoppa den humanitära katastrofen som höll på att utspela sig. En militär aktion kunde

³² Falk 1996, s. 30.

³³ Falk 1996, s. 32.

³⁴ Falk 1996, s. 33-34.

däremot inte äga rum, trots säkerhetsrådets vädjan om mer aktiva åtgärder, eftersom både Kina och Ryssland tidigare gjorde tydlig att de skulle använda sitt veto mot militärt våld i Jugoslaven. Efter misslyckade försök med att försöka förhindra den humanitära katastrofen som pågick, kallades parterna i konflikten i en fredsförhandling i Rambouillet. Vid förhandlingarna framgick det att NATO var redo att använda militärt våld om parterna inte skulle komma fram till en fredlig lösning. De serbiska militära trupperna drogs inte tillbaka och NATO påbörjade sin bombningsaktion i Serbien utan godkännande av säkerhetsrådet.³⁵

4. FN-stadgan och säkerhetsrådet

4.1 Kapitel VII i FN-stadgan

Ett av FN-stadgans främsta uppgift är att stå för den kollektiva säkerheten i de internationella relationerna.³⁶ Enligt art 24(1) har medlemsstaterna överlämnat det huvudsakliga ansvaret för den internationella freden och säkerheten åt Säkerhetsrådet. Säkerhetsrådet har den primära men inte exklusiva rätten att vidta åtgärder för att bevara den internationella freden och säkerheten.³⁷ I kapitel VII i FN-stadgan återfinns en rättighet för säkerhetsrådet att vidta militära eller icke-militära folkrättsligt bindande åtgärder mot en suverän stat.³⁸ Åtgärderna enligt kapitel VII tillämpas i de fall då det krävs en upprätthållning eller återställning av internationell fred och säkerhet. Enligt art 39 i FN-stadgan är det säkerhetsrådet som fastställer om den internationella freden och säkerheten hotas och vilka åtgärder som skall vidtas för att upprätthålla eller återställa dessa. När säkerhetsrådet anser att det finns ett hot mot den internationella freden och säkerheten skall i första hand fredliga medel tillgripas för att upprätthålla den internationella freden och säkerheten enligt art 41. Artikel 42 i FN-stadgan fastställer vidare en rätt för säkerhetsrådet att vidta militära åtgärder om medlen enligt

³⁵ Stürchler 2007, s.150-153.

³⁶ Bring, Mahmoudi & Wrang 2011, s.173.

³⁷ ICISS (2001), The Responsibility to protect, 6.5§.

³⁸ Falk 1996, s. 56.

art 41 är otillräckliga. Alla medlemsstaterna skall vidare enligt art 43 i FN-stadgan ställa till Säkerhetsrådets förfoga väpnade styrkor för ett upprätthållande av den internationella freden och säkerheten.³⁹

Säkerhetsrådet har även under vissa omständigheter rätt att vidta vapenmakt för att förhindra inskränkningar av mänskliga rättigheter enligt kapitel VII i FN-stadgan. Humanitära katastrofer kan om dessa uppnår en viss intensitet vara ett hot mot den internationella freden och säkerheten vilket leder till en rätt för säkerhetsrådet att agera enligt FN-stadgan.⁴⁰

4.2 Skyldighet att skydda

Efter flertalet folkmord som skett internationellt tillsattes en kommission för att reglera förhållandet mellan den grundläggande principen i FN-stadgan om alla staters suveränitet och militära aktioner för att förhindra humanitära katastrofer. Kommissionen fick namnet International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS). Kommissionen utarbetade en rapport som behandlade världssamfundets skyldighet att agera när de pågick kränkningar av mänskliga rättigheter.⁴¹ Rapporten introducerade begreppet ”Responsibility to Protect” men enligt FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon har begreppet funnits under längre tid.⁴² Ban Ki-moon kritiserade FN:s insatser i Rwanda och menade att FN svek befolkningen i Rwanda.⁴³ Enligt ICISS-kommissionen skall en skyldighet att skydda bäst utföras via ett godkännande av säkerhetsrådet⁴⁴. Enligt ICISS-kommissionens rapport har varje suverän stat en rätt att skydda sina egna medborgare och när en stat inte vill eller kan stoppa humanitärt lidande skall skyldigheten att skydda förflytta sig från medlemsstaterna till FN:s säkerhetsråd eller generalförsamling.⁴⁵ Vad begreppet skyldighet att skydda kommer att

³⁹ Falk 1996, s.59.

⁴⁰ Falk 1996, s.88-89.

⁴¹ FN:s rapport (2009), Skyldighet att skydda, s 3.

⁴² FN:s rapport (2009), Skyldigheten att skydda, s.5.

⁴³ FN:s rapport (2009), skyldighet att skydda, s. 6.

⁴⁴ FN:s rapport (2009), Skyldighet att skydda, s.23.

⁴⁵ FN:s rapport (2009), Skyldighet att skydda, s. 21.

innebära för folkrätten kan ännu inte besvaras men FN-toppmötet 2005 lovade att fortsätta diskutera begreppet.⁴⁶

4.3 Kapitel VIII I FN-stadgan

Kapitel VIII i FN-stadgan reglerar vidare regionala avtal och regionala organisationernas möjligheter att upprätthålla internationell fred och säkerhet.⁴⁷ Enligt art 52 I FN-stadgan får de regionala avtalen och organen vidta åtgärder för att upprätthålla internationell fred och säkerhet så länge avtalen och organen är förenliga med FN-stadgans ändamål och grundsatser. Åtgärderna skall vara lämpade för regionala aktioner. Säkerhetsrådet skall bemyndiga tvångsåtgärder som vidtas av de regionala avtalen och organen enligt art 53 och tvångsåtgärder får inte vidtas utan rådets bemyndigande. Kapitel VIII ger de regionala avtalen och organen en konstitutionell status men det är fortfarande säkerhetsrådet som är huvudansvarig för upprätthållandet av den internationella freden och säkerheten, de regionala avtalen och organen skall enligt artiklarna komplettera säkerhetsrådets roll.⁴⁸

4.4 Statspraxis

Under 1900-talet pågick det många interventioner som beskrevs ha en humanitär karaktär. Interventionerna var både aktioner som godkändes av säkerhetsrådet såsom interventionen i Somalia, Bosnien och Rwanda men även interventioner som inte godkändes utspelade sig såsom interventionen i Irak samt bombningar som NATO stod för i Belgrad.⁴⁹ Som tidigare nämnt kan säkerhetsrådet godkänna användningen av våld i en annan suverän stat när det finns ett hot mot internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådet kan alltså via FN-stadgan godkänna en militär aktion.⁵⁰

⁴⁶ FN:s rapport (2009), Skyldighet att skydda, s.3.

⁴⁷ Brownlie 2008, s.737.

⁴⁸ Brownlie 2008, s.738.

⁴⁹ Amnéus 2008, s. 9.

⁵⁰ Amnéus 2008, s. 342.

Säkerhetsrådet kan under angivna omständigheter legitimera användningen av våld i en suverän stat på grund av humanitära motiv. Interventionen i Irak, Somalia, Rwanda och Haiti är alla exempel på när säkerhetsrådet godkände eller var nära på att godkänna våldsanvändning på grund av grava kränkningar av de mänskliga rättigheterna.⁵¹

4.4.1 Irak år 1990

År 1990 utfärdade säkerhetsrådet resolution 678 för att stoppa invasionen i Kuwait som Saddam Husein stod bakom. Bruket av våld legitimerades av säkerhetsrådet om inte Iraks styrkor drog sig tillbaka i Kuwait. De Irakiska styrkorna drog sig inte tillbaka och USA inledde en militär operation i området.⁵² År 1991 fortsatte oroligheterna i Irak, denna gång på grund av upproren mot Saddam Husein. Irak utförde folkmord på befolkningen och en resolution 688 utfärdades. Enligt resolutionen bidrog inte situationen i Irak till ett hot mot internationell fred och säkerhet utan situationen i Irak hade skapat ett sådant hot. Våldet mot befolkningen fortsatte och den 17 april valde Storbritannien, Frankrike och USA att tillgripa militärt våld i Irak. Motiven var enligt staterna humanitära. Resolutionen 688 legitimerade aldrig bruket av våld såsom resolution 678 gjorde, inget godkännande enligt kapitel VII hade givits.⁵³

4.4.2. Somalia år 1991

I januari år 1991 fortsatte de redan existerade oroligheterna att sprida sig i Somalia. Efter att president Siad Barre avsattes fortsatte oroligheterna och en humanitär katastrof började utspela sig. Säkerhetsrådet antog resolution 794 och påpekade att det rådde ett humanitärt lidande i Somalia som var ett hot mot internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådet legitimerade under kapitel VII en användning av alla nödvändiga medel för att få stopp på det humanitära lidandet i Somalia. I resolution 794 legitimerade säkerhetsrådet

⁵¹ Falk 1996, s. 65.

⁵² Bring, Mahmoudi & Wrangle 2011, s. 186.

⁵³ Falk 1996, s. 66-70.

via kapitel VII uttryckligen en användning av militärt våld vilket rådet inte gjort i resolution 688 i Irak.⁵⁴ Den humanitära interventionen i Somalia brukar benämnas som det enda fall där humanitära motiven var de enda motiven till användningen av våld i en annan suverän stat.⁵⁵

4.4.3 Rwanda år 1994

Inbördeskriget i Rwanda mellan grupperingarna Hutu och Tutsi ledde till ett folkmord under år 1994. Den etiska rensningen av Tutsi i Rwanda ledde till att FN tillsatte en fredsbevarande trupp i området som gick under namnet ”The United Nations Assistance Mission for Rwanda” (UNAMIR). Situationen i Rwanda försämrades och FN reducerade UNAMIRs trupper till 270 man. Detta beslut kritiserades internationellt och några månader efter detta beslut förklarade Frankrike för omvärlden att de var villiga att intervensera i Rwanda under säkerhetsrådets godkännande. Rådet legitimerade via kapitel VII en intervention i Rwanda och antog resolutionen 929. Säkerhetsrådet beslutade att ett folkmord likt folkmordet i Rwanda är ett hot mot internationell fred och säkerhet samt att en militär aktion kan tillgripas för humanitära skäl. FN:s åtgärder i Rwanda har många gånger kritiserats eftersom de åtgärder som vidtogs borde ha vidtagits tidigare.⁵⁶ Även säkerhetsrådets ”brist på resurser och politiskt engagemang”⁵⁷ har kritiserats.⁵⁸

4.4.4 Haiti år 1994

Den 31 juli 1994 antog säkerhetsrådet resolution 940 i Haiti. Under några år hade det skett grava och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Haiti och situationen var enligt säkerhetsrådet ett hot mot internationell fred och säkerhet. Interventionen hade främst demokratiska motiv och inte humanitära motiv. De humanitära skälen nämndes dock

⁵⁴ Falk 1996, s. 71-74.

⁵⁵ Falk 1996, s. 75.

⁵⁶ Falk 1996, s. 76-82.

⁵⁷ Cit FN:s rapport (2009), Skyldighet att skydda, s. 6.

⁵⁸ FN:s rapport (2009), skyldighet att skydda, s. 6.

under debatterna till resolution 940 ,men det huvudsakliga syftet med resolutionen var att stoppa de korrupta ledarna från att skapa lidandet till medborgarna. Auktoriseringen av våld i Haiti var det första exemplet på när säkerhetsrådet bemyndigade en intervention för att stoppa diktatur i en annan suverän stat.⁵⁹

5. Rätten till självförsvar

Det finns, som tidigare nämnt, undantag från det allmänna våldsförbudet i art 2(4). Ett av undantagen är art 51 i FN-stadgan som ger medlemsstaterna en rätt till individuellt eller kollektivt självförsvar när en medlemsstat blir utsatt för ett väpnat angrepp. Det råder oenigheter om art 51 FN-stadgan skall tolkas extensivt eller restriktivt. En restriktiv tolkning av art 51, som ibland också beskrivs som en bokstavstolkning, ger en stat endast rätt till självförsvar när det är på tal om ett väpnat angrepp.⁶⁰ I den internationella rätten har däremot en extensiv tolkning av art 51 i FN-stadgan många gånger förespråkats. I den vidare tolkningsmodellen har bland annat en rätt till militär insats för att skydda sina egna medborgare utomlands tolkats in i art 51 FN-stadgan. Självförsvaranderätten har alltså åberopats trots att det inte specifikt var på tal om ett väpnat angrepp. Både doktrin och statspraxis har främjat denna tolkning av självförsvaranderätten. Under bland annat Suez-krisen rättfärdigade den Brittiska staten sin väpnade intervention för att skydda sina egna medborgares liv och egendom med hänvisning till självförsvaranderätten.⁶¹ Även USA har åberopat självförsvarande rätten när staten fritog den amerikanska gisslan i Iran. Folkrättsjurister som Waldock, Bowett, Fenwick, Ross, Castberg, Sørensen, A J Thomas samt Ann van Wynen Thomas är några exempel på författare som anslutit sig till att tolka in en intervention för att skydda sina egna medborgare som en del av självförsvarsrätten i art 51 FN-stadgan.⁶² Bland annat Waldock har argumenterat för att art 51 i FN-stadgan redan från början stadgar att

⁵⁹ Falk 1996, s. 82-87.

⁶⁰ Bring 2002, s. 157.

⁶¹ Bring 2002, s. 153.

⁶² Bring 2002, s. 154.

ingenting skall inskränka den naturliga rätten en suverän stat har och menar att en restriktiv tolkning av art 51 gällande begreppet ”väpnad attack” skulle leda till en inskränkning av artikelns inledning själv.⁶³ Majoriteten av folkrättsjuristerna förespråkar däremot en mer restriktiv tolkning av art 51 i FN-stadgan. Brownlie är en av folkrättsjuristerna som anser att självförsvaranderätten enligt art 51 FN-stadgan skall reserveras till fall där en stat skall skydda sig mot ett väpnat angrepp.⁶⁴ Enligt Brownlie är en restriktiv tolkning mer förenlig med FN-stadgans principer. Om en stat blir utsatt för ett väpnat angrepp menar författaren att det då existerar en rätt till användning av våld i självförsvar i väntan på att säkerhetsrådet vidtar nödvändiga åtgärder. Om detta inte är fallet krävs det alltid ett godkännande enligt FN-stadgan. Detta menar Brownlie är mer förenligt med upphovsmännens avsikt med FN-stadgan.⁶⁵ Cassese menar också likt Brownlie att en mer restriktiv tolkning av art 51 FN-stadgan skall råda eftersom användningen av våld mot en annan suverän stat i självförsvar är så ingripande. En sådan användning av våld skall endast ske när en stat skall skydda sig själv mot ett väpnat angrepp.⁶⁶

5.1 Skydd av egna medborgare

En intervention för att rädda sina egna medborgare brukar blandas ihop med den humanitära interventionen, framförallt på grund av att det många gånger är fler än en stats medborgare som är inblandade. Ibland blandar doktrinen ihop interventionen för skydd av egna medborgare och humanitär intervention. En författare på området som anser att dessa två inte får blandas ihop eller överlappa varandra är Bowett. Enligt Bowett är interventionen för att skydda sina egna medborgare en del av Icke-interventionsprincipen eftersom medborgarna är en del av en suverän stats territorium. Även om den humanitära interventionen och interventionen för att skydda sina egna medborgare båda motiveras med humanitära skäl

⁶³ Bring 2005, s. 180.

⁶⁴ Brownlie 1963, s. 271.

⁶⁵ Brownlie 1963, s. 272-273.

⁶⁶ Cassese 2005, s. 355.

menar författaren att skydd för egna medborgare är en mer specificerad intervention och faller under det okontroversiella undantaget i art 51 FN-stadgan, rätten till självförsvar. Den humanitära interventionen är annorlunda på grund av sina humanitära motiv och det faktum att nationaliteten för de medborgare som skall skyddas inte spelar någon roll. Statspraxisen gällande rätten att skydda sina egna medborgare är mer tydlig jämfört med den humanitära interventionen.⁶⁷

5.1.1 Statspraxis gällande rätten att skydda sina egna medborgare

Även i statspraxis är det ibland svårt att skilja på humanitär intervention och rätten till interventionen för att rädda sina egna medborgare. Framförallt på grund av att det många gånger är fler staters medborgare som skall räddas av den intervenerade staten. Exempel på statspraxis där en stat utfört en väpnad intervention eller hotat med väpnad intervention för att skydda sina egna medborgare, men där även andra staters medborgare räddats är Belgiens aktion i Congo år 1960 samt USA:s aktion i Liberia år 1990.⁶⁸ I många fall har varken statspraxis eller doktrin varit konsekventa vid definitionen av såväl den humanitära interventionen som rätten att skydda sina egna medborgare.⁶⁹

⁶⁷ Bring 2002, s. 144-145.

⁶⁸ Bring 2002, s. 145-146.

⁶⁹ Falk 1996, s. 24.

6. Diskussion och analys

Den humanitära interventionen har inte en självklar definition i den internationella rätten. Författarnas definitioner av begreppet är likartade men skiljer sig i viktiga aspekter. Under denna studie har jag lyft fram åtskilliga åsikter om en humanitär intervention. Jag har pekat ut hur författare menar att interventionen antingen skall godkännas av säkerhetsrådet eller inte, vilka medborgare som skall räddas samt oenigheter om hur långt en kränkning av de mänskliga rättigheterna skall sträcka sig innan en humanitär intervention får tillgripas. En problematik med detta är att det inte är lätt för FN eller en medlemsstat att intervensera i en annan stat trots att interventionen tillgrips av legitima skäl. De mänskliga rättigheterna och individens säkerhet är en internationell angelägenhet och skyndsamma åtgärder är många gånger behövliga för att rädda så många liv som möjligt. Att inte veta den exakta innebörden av en humanitär intervention kan många gånger leda till att det internationella samfundet och medlemsstaterna avstår från att ingripa i ett land för att skydda det gemensamma intresset. Rädslan för att agera folkrättsstridigt kan leda till att en situation som aktionen i Rwanda upprepar sig. Interventionen i Rwanda visar oss hur det internationella samfundet samt medlemsstaterna avhåller sig från att agera trots de grava och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna som utspelar sig. Kanske har man i detta fall avhållit sig från att agera eftersom det inte finns klara riktlinjer för när man agerar folkrättsligt eller folkrättsstridigt. När folkmord, etniska rensningar och andra inhumana beteenden sker i en suverän stat krävs det många gånger snabba insatser från andra stater eller samfund för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna. En enhetlig definition av den humanitära interventionen kan leda till mer klarlagda riktlinjer för när en sådan får tillgripas och aktiv hjälp kan med det deponeras i det konflikttrabbade området.

Vi har sett hur det ibland i doktrinen och statspraxis är svårt att definiera den humanitära interventionen konsekvent. Sammanblandning av humanitär intervention och rätten till självförsvar sker, författare är oense om

interventionen är beroende av en auktorisering eller inte samt graden av kränkningar. Begreppets omfattning har också varit föremål för diskussioner. Praxis på området har i den humanitära interventionens definition omfattat så väl ekonomiska sanktioner som militära aktioner. Detta leder även det till en förvirring kring begreppet humanitär intervention och interventioner som borde ske sker försent. En aktiv intervention i en annan suverän stat är ibland avgörande för många liv i världen och därför skall begreppsförvirring inte bidra till lidande. Att vidare inte ge den humanitära interventionen en enhetlig definition i exempelvis FN-stadgan leder även till att interventioner som i själva verket inte tillgrips för humanitära skäl blandas ihop med humanitära interventioner som inte har ett humanitärt skäl. En så vag eller oenhetlig definition av en så betydelsefull intervention kan leda till missbruk internationellt. Vi ser hur det allmänna våldsförbudet i FN-stadgan är väl förankrad i internationell rätt och upphöjd till jus cogens norm och att bjuda in till missbruk här torde leda till paradoxala konsekvenser. En så grundläggande princip i stadgan skall inte bli föremål för missbruk med hänsyn till världens historia. En enhetlig begreppsdefinition skulle onekligen leda till mindre risk för missbruk.

Det är som tidigare nämnt inte endast doktrinen som bidrar till en begreppsförvirring gällande den humanitära interventionen. Även operationer som utförs internationellt bidrar till en försvårande analys av interventionen. I statspraxis ser vi hur olika motiv benämns, till exempel nämns rätten till självförsvar samtidigt som de humanitära motiven när bland annat Tanzania intervenerade i Uganda samt Indiens intervention i Östra Pakistan. När bland annat Indien utförde sin intervention rättfärdigade staten sitt agerande med hänvisning till rätten till självförsvar och andra länder tolkade även in de humanitära motiven i interventionen. De humanitära motiven tolkades in i interventionen eftersom Indien även talat om Östra Pakistans rätt till självbestämmande. Ett sådant tillvägagångssätt kan onekligen leda till missbruk och en brist i internationell statspraxis föreligger. Hade en enhetlig definition av begreppet humanitär intervention funnits hade det inte krävts några tolkningar av en intervention utan svaret

på det hade redan funnits. Genom att ha en sådan begreppsdefinition beblandas inte olika motiv ihop och den humanitära interventionen får en konstitutionell status som även kan bevakas mer korrekt. Genom att inte ge den humanitära interventionen en enhetlig definition blir aktionen en slasktratt där stater får agera hur de vill och sedan rättfärdiga detta med legitima motiv. Den humanitära interventionen används som en säkerhetsventil och vinner man inte framgång med de okontroversiella undantagen så som rätten till självförsvar definierats aktionen som en humanitär intervention. På så sätt behöver man inte svart på vitt anses ha agerat folkrättsstridigt utan en diskussion kan ske. Det finns inte heller någon allmän utbred princip om humanitär intervention så möjligheterna till debatt och rättfärdigande finns även om en aktion inte grundar sig på de humanitära motiven.

En humanitär intervention kräver många gånger resurser och medel för att lyckas. Det är inte alla stater som har dessa medel eller resurser för att utföra en intervention och även säkerhetsrådet ser vi saknar dessa resurser. En humanitär intervention idag verkar både innefatta en intervention som är auktoriserad av FN men även en som inte är det. Att reglera den humanitära interventionen i FN-stadgan och definiera denna mer noggrant skulle leda till att fler resurser kan gå till den humanitära interventionen. Ett samarbete mellan de regionala organen och medlemstaserna skulle kunna leda till att fler av resurserna går till den humanitära interventionen. Det är lättare att stärka ett sådant samarbete om definitionen klargörs och interventionen får en konstitutionell status.

En annan fråga som är värd att undersöka är varför den humanitära interventionen är kontroversiell jämfört med de stadgade undantagen från det allmänna våldsförbudet. Svaret på den frågan torde vara att undantagen har en konstitutionell status och har klargjorts i FN-stadgan medan den humanitära interventionen inte har genomgått det. Även praxis på området är mer enhetligt gällande dessa undantag. Att införa en laglig rätt till humanitär intervention skulle leda till att de mänskliga rättigheterna som är

en internationell angelägenhet värnas. Att lagstadga detta skulle även leda till att det allmänna våldsförbudet som är en så fundamental princip inte kan missbrukas på samma sätt. Att börja med att klargöra interventionernas definition skulle leda till en lång bit på vägen. En bestämmelse om att den humanitära interventionen skall godkännas av säkerhetsrådet skulle leda till att den humanitära interventionen inte förblir kontroversiell. ICISS har i sin rapport försökt uppnå enhetlig praxis kring definitionen och hur framtiden för detta förslag kommer se ut får vi vänta med att se.

Den internationella politiken har efter kalla kriget genomgått väldiga förändringar och numera är de mänskliga rättigheterna väldigt centrala globalt. Vårt samhälle förändras ständigt och många gånger blir vi allt mer medvetna om människans fri och rättigheter. En sådan utveckling kan leda till att fler gånger tillgrips humanitära interventioner för att upprätthålla dessa nya normer. Interventionen kommer med tiden alltså mer och mer användas och i och med att denna är så långtgående som den i doktrinen beskrivs vara krävs fler handlingsplaner för att upprätthålla fred och säkerhet internationellt.

Vi ser även hur kommissioner som ICISS och Beckman benämner en humanitär intervention som en militär intervention och detta kan många gånger leda till en begreppsförvirring. Grundstenarna i en humanitär intervention är de humanitära motiven och att ersätta begreppet ”humanitär” med begreppet ”militär” kan leda till att en intervention med mer legitima motiv, i detta fall humanitära, blandas ihop med interventioner med mer politiska och ekonomiska motiv. En så oenhetlig begreppsdefinition försvårar även analysen av interventionen och gör det svårare för jurister att undersöka aktioner, vilket i sin tur kan leda till att rättssäkerheten åsidosätts.

7. Slutsats

Den humanitära interventionen är oenhetlig och definieras olika av folkrättsjurister samt statspraxis. Frågor kring om en humanitär intervention kräver auktorisering eller inte, om interventionen får innefatta undsättning av egna medborgare också eller vilken grad av kränkning som skall ha utförts har ännu inte besvarats. Detta leder till att analysen och interventionen försvåras.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Amnéus, Diana & Svanberg Torpman, Katinka (red.), Peace and security: current challenges in international law, Studentlitteratur, Lund, 2004.

Amnéus, Diana, Responsibility to protect by military means: emerging norms on humanitarian intervention?, Department of Law, Stockholm University, Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2008, Stockholm, 2008.

Beckman, Olof, Armed intervention: pursuing legitimacy and the pragmatic use of legal argument, Lund University, Diss. Lund : Lunds universitet, 2005, Lund, 2005.

Bring, Ove, FN-stadgan och världspolitiken: om folkrättens roll i en föränderlig värld, 4., [uppdaterade] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2002.

Bring, Ove, Mahmoudi, Said & Wrangé, Pål, Sverige och folkrätten, 4., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2011.

Brownlie, Ian, International law and the use of force by states., Clarendon P., Oxford, 1963

Brownlie, Ian, Principles of public international law, 7. ed., Oxford University Press, Oxford, 2008.

Cassese, Antonio, International law, 2. ed., Oxford University Press, Oxford, 2005.

Falk, Mattias, The legality of humanitarian intervention: a review in light of recent UN practice, Juristförl., Stockholm, 1996.

Linderfalk, Ulf (red.), Folkrätten i ett nötskal, 2., [utök. och uppdaterade uppl.], Studentlitteratur, Lund, 2012.

Stürchler, Nikolas., The Threat of Force in International Law [Elektronisk resurs], Cambridge University Press, Cambridge, 2007.

Von Tigerstrom, Barbara, Human security and international law: prospects and problems, Hart, Oxford, 2007.

Rapporter och artiklar

Danish Institute of International Affairs, *Humanitarian Intervention. Legal and Political Aspects*, Copenhagen 1999.

Malanczuk, Peter: "The Kurdish Crisis and Allied Intervention in the Aftermath of the Second Gulf War". I: *European Journal of International Law* 1991.

Report of the international commission on intervention and state sovereignty (ICISS). *The responsibility to protect*. (2001). The international Development Research Centre, Ottawa.

Förenta nationerna 2009. *FN rapporterar om skyldigheten att skydda*. [online]hämtat den 4 maj 2015
från:<http://www.fn.se/PageFiles/12303/FN_Rapport_nr1-09.pdf

Elektroniska källor

Intervju med Ove Bring, publicerat 6 mars 2012. Hämtat den 2 maj 2015
från: <http://www.fn.se/om-oss/verksamhet-/varldshorisont/tidigare-nummer/varldshorisont-nr-112-tema-skyldigheten-att-skydda/intervju-med-ove-bring/>